

สถานการณ์ทุเรียน

พันธุ์การค้าที่สำคัญ

พันธุ์ทุเรียนจำแนกตามลักษณะรูปร่างใบ ปลายใบ ฐานใบ ทรงผล และรูปร่างของหนาม สำหรับในประเทศไทยนั้นมีการรวบรวมไว้ในแปลงรวบรวมพันธุ์ ศูนย์วิจัยพืชสวนจันทบุรี กรมวิชาการเกษตรมากกว่า 500 สายพันธุ์ พันธุ์ที่นิยมปลูกทางการค้า ได้แก่

พันธุ์หมอนทอง ผลมีขนาดผลใหญ่ น้ำหนักประมาณ 3-4 กิโลกรัม ทรงผลค่อนข้างยาวมีป้าผล ปลายผลแหลม พู หนามแหลมสูง ฐานหนามเป็นเหลี่ยม ระหว่างหนามใหญ่จะมีหนามเล็กวางแซมอยู่ทั่วไป ก้านผลใหญ่แข็งแรง ช่วงกลางก้านผลจนถึงปากปลิงจะอ้วนใหญ่เป็นทรงกระบอก เนื้อหนาละเอียด สีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างแห้งไม่แฉะ รสชาติหวานมัน มีเมล็ดน้อย

พันธุ์ชะนี ผลมีขนาดปานกลางถึงใหญ่ น้ำหนักประมาณ 2.5-3 กิโลกรัม ผลมีรูปทรงหวด (กลางผลป่อง หัวเรียว ก้นตัด) ร่องพูก่อนข้างลึกเห็นได้ชัด ขั้วผลใหญ่และสั้น เนื้อหนาละเอียด สีเหลืองจัด รสชาติหวานมัน เมล็ดค่อนข้างเล็กและมีจำนวนเมล็ดน้อย

พันธุ์ก้านยาว ผลมีขนาดปานกลาง น้ำหนักประมาณ 3 กิโลกรัม ทรงผลกลมเห็นพู่ไม่ชัดเจน พูเต็มทุกพู หนามเล็กถี่สั้นสม่ำเสมอทั้งผล ก้านผลใหญ่และยาวกว่าพันธุ์อื่นๆ เนื้อละเอียดสีเหลือง เนื้อหนापานกลาง รสชาติหวานมัน เมล็ดมากค่อนข้างใหญ่

พันธุ์กระดุม ผลมีขนาดเล็ก น้ำหนักประมาณ 1 กิโลกรัม ผลมีลักษณะค่อนข้างกลม ก้นผลบวมเล็กน้อย หนามเล็กถี่สั้นและถี่ ขั้วค่อนข้างเล็กและสั้น ลักษณะของพูเต็มสมบูรณ์ ร่องพูก่อนข้างลึก เนื้อละเอียดอ่อนนุ่มสีเหลืองอ่อน เนื้อค่อนข้างบาง รสชาติหวานไม่ค่อยมัน และง่ายเมื่อสุกจัด เมล็ดมีขนาดใหญ่

ตารางที่ 1 ทุเรียน: เนื้อที่ให้ผล ผลผลิต และผลผลิตต่อไร่ปี 2562

รวมทั้งประเทศ/ ภาค/จังหวัด	เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิต/ไร่ (กก.)
รวมทั้งประเทศ	937,607	724,730	1,017,097	1,403
ภาคเหนือ	59,334	42,942	27,270	635
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14,119	3,870	3,699	956
ภาคกลาง	360,641	289,974	503,988	1,738
ภาคใต้	503,513	387,944	482,140	1,243
สุโขทัย	13,860	6,177	3,731	604
อุดรดิตถ์	41,592	35,237	22,837	648
ศรีสะเกษ	8,324	2,951	3,227	1,094
นนทบุรี	4,037	3,756	147	39
ปราจีนบุรี	2,688	1,569	1,623	1,034
จันทบุรี	225,273	190,728	339,292	1,779
ตราด	40,439	26,133	48,158	1,843
ระยอง	73,650	64,469	108,093	1,677
ประจวบคีรีขันธ์	8,050	4,564	5,405	1,184
ชุมพร	192,685	157,833	277,729	1,760
ระนอง	39,184	30,948	28,854	932
สุราษฎร์ธานี	59,959	39,039	45,825	1,174
นครศรีธรรมราช	65,495	47,544	47,855	1,007
ปัตตานี	9,989	7,127	4,642	651
ยะลา	67,164	48,018	42,053	876
นราธิวาส	30,803	25,709	14,023	545

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2563

¹ เผยแพร่เมื่อ พฤษภาคม 2563

ด้านการผลิต

ทุเรียนมีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แหล่งผลิตสำคัญ ได้แก่ ประเทศไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์

ในปี 2563 (ปีเพาะปลูก 2562/63) ทุเรียนมีเนื้อที่ให้ผลผลิตรวมทั้งประเทศ 755,000 ไร่ ผลผลิต 1,133,000 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,500 กิโลกรัม เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ที่มีเนื้อที่ให้ผลผลิต 726,475 ไร่ ผลผลิต 1,013,741 ตัน และผลผลิตต่อไร่ 1,395 กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 3.93 ร้อยละ 11.76 และร้อยละ 7.53 ตามลำดับ เนื้อที่ให้ผลเพิ่มขึ้นจากปี 2562 เนื่องจากทุเรียนที่ปลูกในปี 2558 เริ่มให้ผลผลิตเป็นปีแรก และจากการขยายเนื้อที่ปลูกทุเรียนของเกษตรกรแทนพืชอื่น เช่น เงาะ ลองกอง ยางพารา และปาล์มน้ำมัน เป็นต้น และคาดว่าผลผลิตรวมและผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นหากสภาพภูมิอากาศ ในปี 2563 เอื้ออำนวยต่อการติดดอกและออกผล ประกอบกับราคาที่เกษตรกรขายได้อยู่ในเกณฑ์ดี จึงใจให้เกษตรกรดูแลเอาใจใส่และบำรุงรักษาสวนทุเรียนมากขึ้น

ด้านการตลาด

ในปี 2563 ประมาณการส่งออกทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์มีปริมาณ ประมาณ 784,699 ตัน คิดเป็นมูลค่า 50,776 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 14.62 โดยแบ่งเป็นทุเรียนสด 756,046 ตัน ทุเรียนแช่แข็ง 27,144 ตัน ทุเรียนอบแห้ง 213 ตัน และทุเรียนกวน 1,296 ตัน ซึ่งตลาดส่งออกหลักของไทย คือ ประเทศจีน โดยส่งออกในรูปทุเรียนสดมากกว่าร้อยละ 90 ของการส่งออกทั้งหมด

ความต้องการบริโภคทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ภายในประเทศมีปริมาณ 339,900 ตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 5.63 เนื่องจากความต้องการของตลาดต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะตลาดจีนซึ่งยังมีความต้องการบริโภคทุเรียนสดจากไทย ประกอบกับการพัฒนาระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ของจีนช่วยให้กระจายผลผลิตไปยังผู้บริโภคในมณฑลต่างๆ ของจีนได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการขยายการส่งออกทุเรียนสดและทุเรียนแช่แข็งไปยังตลาดอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และไต้หวัน เป็นต้น

ตารางที่ 2 การบริโภคภายในประเทศและการส่งออกทุเรียนสดและผลิตภัณฑ์ ปี 2558 – 2563

ปี	การบริโภค ในรูปผลสด ภายในประเทศ (ตัน)	การส่งออก		
		ปริมาณ (ตันสด)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (ล้านบาท)
2558	212,495	388,522	381,470	15,563.24
2559	80,726	431,725	425,059	20,049.98
2560	133,526	515,773	505,426	24,942.89
2561	229,904	530,449	519,100	35,359.78
2562*	321,771	691,970	682,778	50,776.81
อัตราเพิ่ม (ร้อยละ)	20.64	14.57	14.62	34.09
2563*	339,900	793,100	784,699	63,007.93

หมายเหตุ: *ประมาณการ

ที่มา: สำนักเศรษฐกิจการเกษตร, 2563

ราคาผลผลิตภายในประเทศ ในปี 2563 ประมาณการราคาผลผลิตที่เกษตรกรขายได้ และราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ มีแนวโน้มใกล้เคียงกับปี 2562 ที่มีราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองเท่ากับ 100 บาทต่อกิโลกรัม และ 120 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ และราคาพันธุ์ชะนีเท่ากับ 64 บาทต่อกิโลกรัม และ 86 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ส่วนราคาส่งออกของทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนกวน ในปี 2562 เท่ากับ 68.5 บาท 218 บาท และ 107 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ราคาทุเรียนพันธุ์หมอนทองและพันธุ์ชะนี ที่เกษตรกรขายได้และราคาขายส่ง ภายในประเทศ ปี 2558 – 2562

ปี	ราคาที่เกษตรกรขายได้ ^{1/}		ราคาขายส่งตลาดกรุงเทพฯ ^{2/}	
	หมอนทอง	ชะนี	หมอนทอง	ชะนี
2558	46.96	31.11	67.89	47.50
2559	62.96	42.20	88.51	70.00
2560	71.81	44.38	95.18	71.57
2561	78.16	46.39	102.93	79.12
2562*	99.86	63.37	119.34	85.80

ตารางที่ 4 ราคาส่งออก ทุเรียนสด ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนกวน ปี 2558 – 2562

ปี	ราคาส่งออก ^{1/}		
	ทุเรียนสด	ทุเรียนแช่แข็ง	ทุเรียนกวน
2558	36.98	87.65	119.53
2559	43.37	106.62	125.16
2560	45.06	171.06	126.32
2561	60.75	232.39	102.45
2562*	68.58	218.28	107.28

หมายเหตุ: *ประมาณการ

ที่มา: ^{1/}จากการคำนวณ, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2563

ตารางที่ 5 แหล่งรับซื้อผลผลิต

แหล่งรับซื้อผลผลิต	ปริมาณ (ตัน)	ร้อยละ
1.ส่งออก ลัง /จุกับซื้อ	315,839	63.74
2.การกระจายผลผลิตในประเทศ	108,910	21.98
2.1 ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	6,936	1.50
2.2 Modern trade	3,401	0.69
2.3ผ่านกลไกของสหกรณ์	3,666	0.74
2.4จำหน่ายโดยตรงกับผู้บริโภค	3,323	0.67
2.5ผ่านหน่วยงานราชการ/รัฐวิสาหกิจ	3,872	0.78
2.6จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ในจังหวัด/นอกจังหวัด	1,536	0.31
2.7 รถเร่ภายในประเทศ	38,856	7.84
2.8 บริโภคในครัวเรือนและญาติ	1,483	0.30
2.9 ตลาดผลไม้ริมทาง/ตลาดกลาง/ อื่นๆ)	45,837	9.25
3.แปรรูป	70,794	14.29
รวม	495,543	100

ที่มา: ข้อมูลเบื้องต้นโดยคณะกรรมการเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรอันเนื่องมาจากผลิตผลการเกษตรระดับจังหวัด(คพจ.) และสำนักงานส่งเสริมและพัฒนากการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง

เผยแพร่เมื่อ พฤษภาคม 2563

แหล่งรับซื้อทุเรียนของประเทศไทยแบ่งเป็น 3 แหล่ง ได้แก่ 1) แหล่งส่งออก (ลัง/จุกับซื้อ) เป็นแหล่งหลักของประเทศไทยมีปริมาณการรับซื้อ 315,839 ตัน คิดเป็นร้อยละ 63.74 2) การกระจายผลผลิตในประเทศ เช่น Modern trade ท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผ่านกลไกของสหกรณ์ จำหน่ายตรงกับผู้บริโภค เป็นต้น มีปริมาณการรับซื้อ 108,910 ตัน คิดเป็นร้อยละ 21.98 และ 3) แหล่งแปรรูป มีปริมาณการรับซื้อ 70,784 ตัน คิดเป็นร้อยละ 14.29

การจัดการผลิต

การเตรียมการก่อนปลูก

1. การเตรียมดิน

- ที่ลุ่ม ยกร่องสวนให้ร่องกว้างไม่น้อยกว่า 6 เมตร ร่องน้ำกว้าง 1.5 เมตร ลึก 1 เมตร มีระบบระบายน้ำเข้า-ออก
- ที่ดอน ไถพรวน ปรับพื้นที่ให้เรียบ และขุดร่องระบายน้ำภายในสวน

2. การเตรียมพันธุ์

- ต้นแข็งแรง ไม่ค้ำปี ตรงตามพันธุ์ ต้นต่อเป็นพันธุ์พื้นเมือง ทนต่อโรครากเน่าโคนเน่า ระบบรากไม่ชดหรืออ มีใบหนาสีเขียวเข้ม

การปลูก

1. แบบเตรียมหลุมปลูก ขุดหลุมขนาด 50 x 50 x 50 เซนติเมตร ปลูกให้รอยต่อระหว่างต้นพันธุ์และต้นตออยู่สูงกว่าระดับดิน กลบดินให้แน่น

2. แบบนั่งแท่นหรือยกโคน ไม่ต้องขุดหลุมปลูก วางต้นพันธุ์แล้วขุดดินมากลบจนอยู่ในระดับเดียวกับผิวดินของต้นพันธุ์ พรวนดินและขุดดินเพื่อขยายโคนปีละ 1-3 ครั้ง จนเริ่มให้ผลผลิตจึงหยุด

3. ปลูกระบบสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือสามเหลี่ยมด้านเท่า ระยะปลูก 8 x 8 เมตร หรือ 10 x 10 เมตร

4. ปลูกระบบแถวกว้างต้นชิด ระยะปลูกระหว่างแถวและต้น 10 x 5 เมตร หรือ 12 x 6 เมตร

การดูแลรักษา

การให้ปุ๋ย

- ปุ๋ยคอก อัตราปีละ 2.25 กิโลกรัม แบ่งใส่ 2 ครั้ง
- ปุ๋ยเคมี สูตร 15-15-15 หรือ 16-16-16 อัตราปีละ 1 กิโลกรัม ต่อต้น

การให้น้ำ

ความต้องการน้ำของทุเรียนต้นเล็ก ประมาณ 0.6 เท่าของค่าอัตราการระเหยน้ำ (มิลลิเมตรต่อวัน) คูณด้วยพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่ออัตราการระเหยน้ำวันละ 3.8-5.7 มิลลิเมตร มีพื้นที่ใต้ทรงพุ่ม 1 ตารางเมตร เท่ากับการให้น้ำวันละ 2.3-3.4 ลิตร ต่อต้น ระบบการให้น้ำที่เหมาะสม ใช้ระบบการให้น้ำแบบหัวเหวี่ยงเล็ก

ดัชนีการเก็บเกี่ยว

การพิจารณาความแก่ของผลทุเรียนมีหลายวิธี ได้แก่

- นับอายุผล ตั้งแต่วันดอกบานจนถึงวันเก็บเกี่ยวประมาณ 120-135 วัน สำหรับพันธุ์หมอนทอง

- ลักษณะก้านผล เมื่อผลทุเรียนเริ่มแก่ก้านผลจะแข็งและมีสีเข้มขึ้น เมื่อสัมผัสจะรู้สึกสากมือ บริเวณปากปลิงจะขยายใหญ่ขึ้น เห็นรอยต่อชัดเจน เมื่อจับก้านผลแล้วแกว่งผลทุเรียน จะรู้สึกวก้านผลมีสปริงมากขึ้น

- ลักษณะหนาม ปลายหนามเริ่มแห้ง มีสีน้ำตาลเข้ม ร่องหนามห่าง เมื่อบีบหนามเข้าหากัน จะรู้สึกว่ามีสปริง

- ลักษณะรอยแยกบนพู ผลทุเรียนที่แก่จัดจะมีรอยแยกบนพูชัดเจน ยกเว้นบางพันธุ์ที่มีลักษณะดังกล่าวไม่ชัดเจน เช่น พันธุ์ก้านยาว

- การเคาะผล ผลทุเรียนที่แก่เมื่อเคาะจะมีเสียงโปร่งๆ ส่วนเสียงจะหนักหรือเบาแตกต่างกันไปขึ้นกับพันธุ์

- สีเนื้อ ทุเรียนที่แก่ได้ที่สีเนื้อจะเปลี่ยนจากสีขาวเป็นสีเหลืองอ่อน หรือเหลืองเข้ม ตามลักษณะประจำของแต่ละพันธุ์

- น้ำหนักเนื้อแห้ง ทุเรียนที่แก่ได้ที่โดยเฉพาะพันธุ์หมอนทอง ซึ่งเป็นพันธุ์หลักในการส่งออก ควรมีเนื้อแห้งไม่น้อยกว่า 32% ส่วนพันธุ์อื่น เช่น ชะนี และกระดุมทอง ควรมีเนื้อแห้งไม่น้อยกว่า 30 และ 27% ตามลำดับ

ตารางที่ 6 อุณหภูมิและบรรจุดัณฑ์ที่เหมาะสมในการเก็บรักษา

อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)	ระยะเวลาเก็บรักษา (วัน)	หมายเหตุ
2-5	9	การเก็บรักษานานขึ้นผลทุเรียนจะเกิดอาการสะท้านหนาว โดยผิวเปลือกผลจะเป็นสีน้ำตาลบริเวณปลายหนาม แล้วแผ่ขยายจนทั่วผล เนื้อไม่สุก และมีอาการยุบตัว เมื่อนำมาเก็บรักษาต่อที่อุณหภูมิห้อง ทุเรียนจะแสดงอาการผิดปกติรุนแรงขึ้น คือ เปลือกจะปลิ ผิวเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลคล้ำ และเน่าเสียง่าย
10	12	
13-15	14	
20	5-12	
>30	2-9	

การป้องกันกำจัดศัตรูพืช

โรคที่สำคัญ

1) โรครากเน่าโคนเน่า ระบาดมากในช่วงฝนตกชุกหรือในช่วงที่มีความชื้นในอากาศสูง อาการโคนเน่าจะเห็นได้ชัดเจนในช่วงหมดฝน ทำลายได้ทุกส่วนของพืช

2) โรคราใบติด ระบาดมากในช่วงฤดูฝนโดยเฉพาะต้นที่มีใบแน่นทึบเกินไป ทำลายบริเวณส่วนของยอดและใบ

3) โรคราสีชมพู ระบาดมากในช่วงฤดูฝน ทำลายบริเวณง่ามกิ่งและโคนกิ่ง

4) โรคใบไหม้/แอนแทรคโนส ระบาดมากช่วงฤดูฝนและแล้ง ส่วนใหญ่เกิดในช่วงพืชแตกใบอ่อนหรือพืชอ่อนแอ เช่น ขาดน้ำในฤดูแล้ง บริเวณขอบใบหรือกลางใบ

แมลงศัตรูที่สำคัญ

1) เพลี้ยไก่แจ้ ระบาดมากช่วงระยะแตกใบอ่อน โดยจะกัดกินใบอ่อน

2) เพลี้ยไฟ ระบาดมากช่วงที่ออกดอก และผลอ่อน

3) เพลี้ยจักจั่นฝอย ระบาดมากช่วงที่ต้นแตกใบอ่อน

4) เพลี้ยแป้ง ระบาดช่วงระยะเริ่มติดผลจนผลโตเต็มที่

5) ไรแดง ระบาดช่วงเวลาที่มียอดอากาศแห้งแล้ง เข้าทำลายบริเวณใบทุเรียน ทำให้มีสีซีดทั้งใบ

6) หนอนกินข้าวผล ระบาดในระยะทุเรียนผลอ่อนจนถึงผลแก่ เข้าทำลายที่ขั้วและเปลือกผลทุเรียน

7) หนอนเจาะผล ระบาดช่วงผลอายุ 6 สัปดาห์หลังดอกบาน จนถึงเก็บเกี่ยว ทำลายที่ผิวผลทุเรียน และภายในเนื้อ

8) หนอนเจาะเมล็ดทุเรียน ระบาดช่วงตั้งแต่ผลทุเรียนอายุ 6 สัปดาห์จนถึงเก็บเกี่ยว ทำลายที่เมล็ด และภายในเนื้อ

การผลิตให้ได้ประสิทธิภาพ

- การตรวจวิเคราะห์ดินและใบพืช เพื่อสามารถให้ปุ๋ยตามผลการวิเคราะห์เป็นการลดต้นทุนและไม่เกิดผลเสียต่อดิน

- การชักนำการออกดอก ทำโดยการงดน้ำไม่น้อยกว่า 10 วัน จนเมื่อต้นเริ่มออกดอกจึงทำการให้น้ำ 1/3 เท่าของการให้น้ำปกติ

- ระยะดอกบานควรช่วยผสมเกสร ช่วงเวลาที่เหมาะสมคือ ประมาณ 19.00 น. ช่วยให้ทุเรียนติดผลดี มีรูปทรงสวยเต็มทรง

- การตัดแต่งช่อดอกและผล เพื่อคัดเลือกผลที่ไม่สมบูรณ์ออก ทำให้ผลทุเรียนมีคุณภาพสามารถส่งเข้าตลาดได้ นอกจากนี้ยังทำให้มีการใช้ปุ๋ยน้อยลง และสามารถปฏิบัติดูแลรักษาได้ง่าย

- การควบคุมการแตกใบอ่อนใบอ่อน ระหว่างการพัฒนาการของผล เพื่อให้ผลมีคุณภาพ โดยพ่นปุ๋ยโพแทสเซียมไนเตรท อัตรา 150-300 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร ในระยะห่างปลา

- การให้ปุ๋ยที่ถูกต้องเหมาะสมกับระยะขยายผล จะช่วยให้ประหยัดต้นทุนและแรงงานในการจัดการ

- การเก็บเกี่ยวผลทุเรียนที่สุกแก่เหมาะสมพร้อมการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวที่ถูกต้องทำให้ผลผลิตมีคุณภาพส่งถึงผู้บริโภค

ที่มา: กรมวิชาการเกษตร 2562